

Îngerii sunt printre noi

François Tanguy a creat Théâtre du Radeau acum doisprezece ani, într-un garaj părăsit, undeva la marginea orașului Le Mans, situat la vreo 200 de km de Paris, oraș celebru pentru o cursă de mașini de 24 de ore și pentru savoarea unor mezuri locale. Le Mans nu e un centru cultural recunoscut, dar apropierea relativă de capitală îl situează în sfera de atracție pariziană. Căutările de avangardă pot găsi aici un spațiu protejat și, în același timp, în osmoza permanentă cu tot ceea ce merită atenție în restul Franței. Théâtre du Radeau și-a aflat astfel refugiu într-un spațiu de tranzitie, cu acces la toate intrările și șanse pentru toate destinațiile. Numele companiei trimite la titlul unui tablou celebru de Géricault, „Le radeau de la Méduse”, La Méduse fiind o corabie scufundată în mod tragic și ai cărei supraviețuitori s-au refugiat pe o plută... Este, la prima vedere, o explicație plauzibilă pentru numele teatrului, dar plută tinerei companii se îndreaptă către un destin mai puțin teribil. E adevărat însă că Théâtre du Radeau plutește într-o lume ireală, la granița dintre vis și realitate, o lume unde personajele și obiectele ce le înconjoară par într-un echilibru instabil, legănăte de unde invizibile și în perpetuu așteptare.

Spectacolele companiei create de François Tanguy au produs de la bun început un soc – soc vizual și emoțional absolut unic. Chiar dacă unele influențe pot fi identificate cu ușurință, ele nu reduc cu nimic originalitatea mesajului său. Bineînțeles, această lume onirică, unde personajele evoluează lent, cu o grație de somnambul, și unde referințele picturale conferă imaginii scenice o densitate unică, poate aminti teatrul lui Bob Wilson. De asemenea, cadrul senic delimitat de câteva scânduri, unde actorii deplasează fără încetare scaune, dulapuri, tablouri sau doar rame de tablouri, poate aminti anumite procedee utilizate odinioară de polonezul Tadeusz Kantor. Dar, iată, aici e diferența. Lumea propusă de Tanguy este o lume în culori, cea a lui Kantor era în alb și negru, dominată de ideea morții și a memoriei văzută ca un rezervor populat de spectre și de cadavre animate... Lumea lui Tanguy nu are această disperare macabru: umorul lui Kantor era un umor de spânzurătoare; umorul lui Tanguy are o anume tandrețe surâzătoare... Lumea sa e populată de îngeri și de personaje magice, deschinse parcă din pânzele unui Paul Delvaux, burgezi kafkieni sau profesori de filosofie prinși în cercul de atracție al „fazelor lunare” (un titlu de Paul Delvaux), siluete feminine pline de o grație virginală sau de o senzualitate mistică. **Choral** este cel de al nouălea spectacol prezentat de Théâtre du Radeau; de data aceasta publicul parizian era perfect avizat: deja în 1986, **Misterul Bouffe**, o creație liberă, fără nici o legătură cu piesa lui Maïakovski, a impus acest gen de teatru poetic și halucinant, bântuit de marionete și personaje de circ, de imagini sugerante și suave, ce se topeau ca prin magie. A urmat apoi un **Joc după Faust** (Jeu de Faust) și în fine un **Woyzeck-Büchner-Fragmente de bâlcii** (Fragments de foire). Iată rezumatul deci procedeele preferate și

universul explorat de trupa lui François Tanguy: teatru de bâlcii, circul, magia, arsenalul pictural al suprarealismului. Autorii „vizitați” – dar niciodată citați în întregime – sunt Büchner, Kafka, romanticismul german. Théâtre du Radeau e un teatru fără text vorbit, dar dacă textul, în cursivitatea lui obișnuită, dispără, cuvântul rămâne. Cuvântul e tratat mai degrabă ca un flux sonor, un text non-inteligibil care apare și dispără ca un pârâu ce se ascunde sub pământ pentru a țări cîțiva metri mai departe, o fluiditate permanentă și incesizabilă, care subliniază caracterul oniric al experienței.

Ce vrea să spună titlul spectacolului **Choral? Choral** este spectacolul unui ansamblu, al unui cor compus din elemente succesiive, care se desprind din întreaga și recomponă și îl destramă din nou, după o armonie proprie teatrului. **Corul** – sau acest **corp comun** – e format din nouă actori care poartă, fiecare pe rând sau împreună, argumentele în mișcare ale prevestirii scenice; sunt, de fapt, o serie de stări poetice, vecine cu angoasa, dar nu lipsite de umor, dominate de o linie melodică amplificată o dată cu mișcarea scenică și care dispără la fiecare final de tablou. Pretextul literar al acestor momente scenice este dat de câteva rânduri din „Jurnalul” lui Kafka, cuvinte care, bineînțeles, nu sunt nici o clipă rostite pe scenă. Ele vorbesc despre incomunicabilitatea paradoxului la care e supus un personaj biblic, Abraham, care nu reușește să emigreze din această lume tranzitorie către eternitate, deoarece porțile de ieșire sau de intrare sunt prea înguste și „cărăuța cu bagaj“ nu poate trece. Abraham, ca și domnul K., este masca sub care se ascunde individul comun; sau absurdul condiției umane, pentru a reveni la o expresie consacrată. Iată deci sursa acestor imagini repetitive, obsedante, de burgezi în redingotă și cu joben, încercând să transporte dintr-un loc în altul, aparent fără nici un sens, dulapuri, scânduri, bagaje diverse. Lumea noastră tranzitorie e concretă și banală, dar, imediat în paralel, lumea eternității e populată de îngeri care pălărișesc la infinit, într-un limbaj expresiv dar indistinct, în vreme ce totul se deplasează în jur și un cor de bărbăți – din nou romanticismul german, Schubert, bineînțeles – subliniază cu umor acest imposibil echilibru între eternitate și lumea reală, între sublima aspirație către ceruri și cotidiană povară a valizelor prea grele... Tânărul regizor nu a avut curajul să renunțe la câteva lungimi, la câteva imagini ce devin inutile – și astfel spectacolul pierde din intensitate în ultimul sfert de oră.

Théâtre du Radeau nu face un teatru ce poate fi relatat ca o poveste oarecare; el ne propune un teatru poetic, în sensul suprarealist al termenului, al gestului devenit semnificativ. Nu există în ce măsură mijloacele sale de expresie riscă să se epuizeze sau să se repete; căci el face apel la un material fragil și prețios, la stofa din care sunt făcute visele. Dar poate tocmai conștiința aceasta a unei frumuseți provizorii ne dă astăzi intensitatea unei clipe unice...

MIRELLA NEDELCU-PATUREAU

Jeanne Moreau în Povestea servitoarei Zerline de Hermann Broch în regia lui Klaus Michael Grüber (Théâtre des Bouffes du Nord, Paris)